

Social- och socioekonomisk hållbarhetsanalys

- Analys och beskrivning av sociala och socioekonomiska förhållanden i Gällivare kommun samt hur Bolidens gruverksamhet i Aitik påverkar dessa

AITIKGRUVAN

Sammanfattad version
2023-10-03

Bakgrund, syfte & mål

- Som Gällivare kommuns tredje största arbetsgivare har Aitikgruvan en stor betydelse för och inverkan på lokalsamhället. Med detta kommer ett stort socialt ansvar och lika viktig som Boliden är för samhället är ett livskraftigt samhälle för Boliden. Denna studie har tagits fram som en del av Bolidens hållbarhetsarbete och har sin utgångspunkt i de globala målen och bolagets vision och värderingar om att bry sig om lokalsamhällen och bidra till en socialt hållbar utveckling.
- **Det övergripande syftet** med studien är att få ökad kunskap om, och förståelse för, Bolidens påverkan på Gällivare kommun vad gäller sociala och socioekonomiska aspekter för att bolaget på ett mer träffsäkert sätt ska kunna arbeta för att stärka den positiva inverkan och minska den negativa påverkan.
- **Målet med studien** har varit att förstå gruvans påverkan på samhället, såväl positiv som negativ, samt vilka åtgärder som kan tas för att stärka den positiva påverkan ur ett socialt hållbarhetsperspektiv.

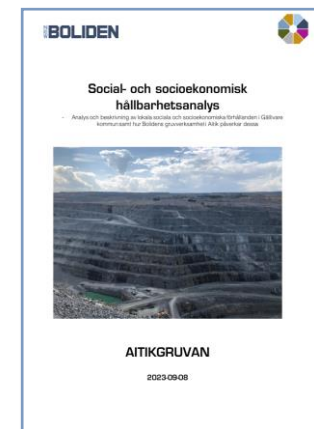
Utgångspunkt i de globala målen för hållbar utveckling och bolagets vision och värderingar

Bygger på en bred intressentrepresentation

Rapporten i sin helhet finns att läsa [här](#)

Metodik & genomförande

Studien har genomförts i enlighet med den modell för sociala- och socioekonomiska hållbarhetsanalyser som Boliden har tagit fram under 2023. Modellens metodik innebär att studier om bolagets inverkan på social hållbarhet i lokalsamhällen genomförs på ett strukturerat och likvärdigt sätt. Då studien i hög grad bygger på enkätundersökning och intervjuer involveras intressenter och lokala aktörer på ett tydligt sätt.

Studien undersöker förutsättningar för, och gruvans påverkan på, följande områden:

- Lokalsamhällets livskraft
- Mänskliga rättigheter och ursprungsbefolkning
- Kulturhistoria och identitet

Med fyra indikatorer, som i studien får ett indikatorvärde, kan Boliden på ett tydligt sätt följa och jämföra sitt utvecklingsarbete kopplat till social hållbarhet i lokalsamhället:

1. **Uppfattning av bolaget:** Hur uppfattas Boliden i lokalsamhället bland invånare, samarbetspartners och andra lokala aktörer? Har bolaget ett positivt anseende?
2. **Information och dialog:** Anser invånare, samarbetspartners och andra lokala aktörer att de får tillräcklig och relevant information från Boliden? Hur upplever olika aktörer dialogen med Boliden?
3. **Oro för miljöpåverkan, hälsopåverkan samt faror/risker:** Upplever invånare i lokalsamhället oro för hur gruvverksamheten påverkar miljön och människors hälsa? Finns oro för säkerhetsrisker?
4. **Acceptans av gruvan:** Finns det en acceptans i lokalsamhället för gruvan?

Bolidens modell för sociala- och socioekonomiska hållbarhetsanalyser innehåller metodbeskrivning och mallar som underlättar ett strukturerat och likvärdigt genomförande av dessa studier.

Läs mer [här](#).

Vad säger indikatorerna?

1. Uppfattning av bolaget

4,1

74% av de tillfrågade har en positiv bild av Boliden.

Boliden påpekas vara en positiv kraft i Gällivare som skapar många arbetstillfällen och är delaktig i samhället genom sponsring till olika föreningar, projekt och evenemang.

Boliden bidrar också till att skapa framtidstro i samhället.

2. Information och dialog

2,5

36% av de tillfrågade anser sig få tillräckligt med information från Boliden gällande Aitik.

Information från bolaget till invånare i Gällivare påpekas vara sparsam. Boliden uppfattas inte vara särskilt synlig i samhället.

Det bedöms finnas förbättringspotential när det gäller extern kommunikation kring Aitikgruvan.

3. Oro för miljöpåverkan, hälsopåverkan & risker

3,0

Oro för hur gruvan påverkar människors hälsa finns, men är begränsad. 26% av de tillfrågade uppger att de helt eller delvis upplever oro medan 65% uppger att de inte gör det.

Oron för risker/faror kopplat till gruvan samt gruvans miljöpåverkan är något större.

4. Acceptans av gruvan

4,7

Acceptansen för Aitikgruvan är stor.

91% av de tillfrågade anser att det är acceptabelt att gruvan finns i Gällivare

Aitikgruvan tycks vara en självklarhet i Gällivare och det finns en utbredd uppfattning om att gruvan behövs för att samhället ska leva.

Gällivares förutsättningar för livskraft

83%

Av enkätrespondenterna uppger att de trivs i Gällivare. Kommentarer och intervjuer ger dock en blandad bild av upplevd trivsel.

-29

Antalet personer som kommunens befolkning minskade med mellan år 2021 och 2022. Gällivare har haft en minskande befolkning sedan 1960-talet. Idag är antalet invånare ca 17 400. Prognosen till 2040 är negativ.

3,1%

Andelen arbetslösa i Gällivare är mycket låg. Samma siffra för riket är 6,7 procent. Medelinkomsten i kommunen är hög.

28%

Av befolkningen i åldern 25-64 år har eftergymnasial utbildning. Samma siffra för riket är 45%.

75%

Av enkätrespondenterna bedömer att det råder problem på bostadsmarknaden med bostadsbrist och långa bostadsköer.

48%

Av enkätrespondenterna anser att serviceutbudet i Gällivare inte är tillfredsställande. Brist på utbud samt brist på arbetskraft inom välfärdsservice som skola, vård och omsorg anges som orsaker.

53%

Av enkätrespondenterna anser att Gällivare har ett levande föreningsliv.

188 000

Antalet gästnätter som Gällivare hade under 2022. Samma siffra för Kiruna är 534 000. Kommunens besöksnäring bedöms ha utvecklingspotential.

Aitikgruvans påverkan på Gällivares livskraft

91%

Av enkätrespondenterna anser att Aitikgruvan är viktig för kommunens livskraft. Att gruvan genererar många arbetstillfällen är den främsta anledningen.

77%

Av enkätrespondenterna anser att Aitikgruvan förbättrar förutsättningarna för kommande generationer att leva i kommunen.

8%

Av Gällivares befolkning 25-64 år är anställda av Boliden.

39%

Av enkätrespondenterna bedömer att Aitikgruvan påverkar serviceutbudet positivt. Gruvan anses förvärra resursbristen inom välfärdsservice pga. konkurrens om arbetskraft.

8,05%

Andel av kommunens skatteintäkter under 2022 som de Bolidenanställda beräknas ha bidragit till.

28%

Av enkätrespondenterna anser att Aitikgruvan påverkar bostadsmarknaden negativt pga. att entreprenörer köper upp hus till inpendlande arbetskraft och bidrar till bostadsbristen.

2,5-4,1

Antal ytterligare arbetstillfällen som varje anställd vid Aitikgruvan beräknas generera.

80%

Av enkätrespondenterna bedömer att Aitikgruvan påverkar jobb- och karriärmöjligheter positivt.

Urval av citat om Gällivares livskraft och Aitikgruvans påverkan

*"Naturen och möjlighet att leva ett enkelt liv.
Bra för barn att växa upp."*

*"Bra med jobbtillfällena för många
olika yrkesgrupper"*

*"Det är en lagom
stor kommun/stad"*

*"Vi har en fantastisk
natur"*

*"Utan gruvorna skulle inte
Gällivare existera"*

"Dammigt, smutsigt. Död stadskärna."

*"Svårt för övrig arbetsmarknad att konkurrera
lönemässigt och schemamässigt med ortens
gruvnäring"*

*"Företag köper upp alla villor/fastigheter för
att ordna bostäder till entreprenörer"*

*"Bra samhälle men stor påverkan av
gruvbrytning"*

*"Bara ett gruvsamhälle, med höga löner för gruvans
folk, vi andra i kommunen kommer i andra hand,
ingen kultur, bara skotrar, fult samhälle"*

*"Bra med jobb men finns ingen balans i
samhället"*

Mänskliga rättigheter och urfolk

70,8%

Av Gällivare kommuns befolkning upplever en bra eller mycket bra allmänhälsa. Samma siffra för riket är 73,4%.

83,8/79,3
år

Medellivslängden för kvinnor/män i Gällivare kommun. Medellivslängden är något lägre än för riket som helhet där samma siffror är 84,6/81 år.

63%

Av enkätrespondenterna upplever att det råder en god stämning i kommunen. Kommentarer och intervjuer visar dock att det upplevs finnas ett visst missnöje i samhället.

223

Antalet renar inom Gällivare skogssameby som blev påkörda längs med E10 i Aitik's närområde under 2022.

26%

Av enkätrespondenterna upplever oro för hur Aitikgruvan påverkar människors hälsa. 49% upplever oro för gruvans miljöpåverkan.

41%

Av enkätrespondenterna upplever oro för eventuella faror/risker kopplat till Aitikgruvan. I kommentarer är oro för ett damm haveri det som lyfts fram av flest respondenter.

31%

Av enkätrespondenterna upplever gruvverksamheten vid Aitik som störande. Damning är den störning som lyfts fram mest.

9%

Av enkätrespondenterna bedömer att Aitikgruvans påverkan på samebyn och rennäringen är positiv. Aitikgruvan utgör en av många verksamheter med kumulativ påverkan på samebyn.

Kulturhistoria och identitet

1735

Året då den första provbrytningen gjordes i Malmberget. Kommunens historia präglas starkt av gruvnäringen och samhället har vuxit i takt med gruvornas utveckling.

73%

Av enkätrespondenterna uppger att de känner stolthet över att bo i Gällivare. Trots det har en del kritik kring samhällets tydliga prägel som gruvsamhälle lyfts i undersökningen.

82%

Av enkätrespondenterna anser att Aitikgruvan är viktig för Gällivares identitet.

91%

Av enkätrespondenterna anser att det är acceptabelt att Aitikgruvan finns i kommunen. Den höga acceptansen och toleransen för gruvverksamheten kan bero på den långa traditionen av gruvbrytning på platsen.

"Gruvindustrin med tekniskt kunnande ger en god bild. Nu med grön omställning i fokus ger också en positiv, framtidsinriktning till orten."

"För mycket gruvsamhälle. Folk stannar inte i samhället under ledig tid"

"Om inte gruvorna fanns skulle inte Gällivare heller finnas"

"Men önskar att vi kan bygga upp en bredare identitet, att vi kan förknippas med mer än gruvdrift"

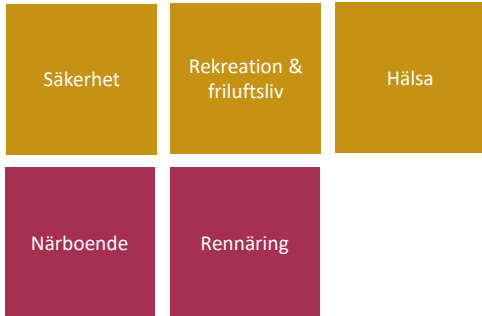
Sammanfattande analys av påverkan

Kulturrehistoria och identitet

- Gruvorna i kommunen har bidragit till en unik historia och ger samhället en tydlig identitet som skapar gemenskap och stolthet.
- Industrins dominans kan göra att vissa inte trivs och bilden av ett gruvsamhälle är inte enbart positiv.

Mänskliga rättigheter och ursprungsbefolkning

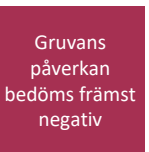
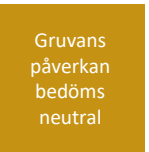
- Säkerhetsrisker finns alltid vid gruvverksamhet. Bolidens säkerhetsarbete är omfattande och oron begränsad.
- Gruvan genererar arbetstillfällen, livskraft och framtidstro vilket påverkar människors psykiska hälsa positivt.
- Störningar som buller och damm samt oro kan påverka människor psykiska och fysiska hälsa negativt.
- Närboende påverkas mest av gruvans störningar. Närboende har behövt flytta på grund av gruvan.
- Gruvan begränsar möjligheten till renskötsel i närområdet pga. markanspråk, damm, transporter m.m.

Lokalsamhällets livskraft

- Gruvan genererar direkta och indirekta arbetstillfällen som gör det möjligt för människor att leva och bo i Gällivare
- Boliden bidrar till kommunens ekonomi och välfärd, främst genom de anställdas skatter.
- Aitikgruvan utgör en turistattraktion och Boliden kan vara med och utveckla Gällivare till en mer attraktiv destination.
- Boliden sponsrar och stöttar flertalet lokala föreningar, evenemang och projekt i Gällivare.
- Konkurrensen om arbetskraft gör att offentlig service som vård och skola blir lidande.
- Incitamenten bland unga att studera vidare kan minska när unga erbjuds högavlönade jobb i gruvan direkt efter gymnasiet.
- När bostäder köps upp av gruvindustrins företag förvärras bostadsbristen och huspriser höjs. Bostadsområden påverkas negativt av *fly-in fly-out* arbetare. Bostadsbristen spår på bristen på arbetskraft.

Färgkoder:

Studiens slutsatser

Aitikgruvan bidrar starkt positivt till Gällivares livskraft

- Främst genom de direkta såväl som indirekta arbetstillfällena men även genom lokalt engagemang i form av sponsring och stöd till lokala föreningar, engagemang och projekt.
- Boliden har ett positivt anseende i Gällivare och acceptansen för Aitikgruvan är mycket hög, vilket innebär goda förutsättningar för verksamheten och dess framtida utveckling.
- Den upplevda oron för gruvans påverkan bland invånare tycks vara begränsad. Gällivares invånare är vana vid att ha gruvverksamhet nära inpå.

Gällivare har socioekonomiska utmaningar som till viss del påverkas av gruvan

- Den negativa befolkningsutvecklingen och bristen på arbetskraft är stora utmaningar för Gällivare. Det finns en relativt utbredd uppfattning om att bristen på arbetskraft inom skola, vård och omsorg beror på gruvorna i kommunen, som kan erbjuda högre lön. Detta ger en negativ bild av gruvans påverkan på samhället vad gäller arbetsmarknad och service.
- Gällivare är ett utpräglat gruvsamhälle, på både gott och ont. Bilden av vad ett gruvsamhälle är behöver moderniseras. Både för att stärka stoltheten bland dagens invånare och locka framtida invånare.
- Aitikgruvans negativa påverkan på samhället handlar främst om att bolaget och dess entreprenörer bidrar till att försvåra bostadsbristen samt att gruvan orsakar störningar för rennäringen och närboende.
- Det finns brister i bolagets externa kommunikation. Detta utgör risk såväl som potential. Ett förbättrad kommunikation kan stärka både gruvan, bolaget och Gällivare som plats.

Stor påverkan på socioekonomin om gruvan skulle läggas ned

- Om Boliden skulle lägga ner sin verksamhet vid Aitik skulle effekterna bli enorma för Gällivare kommun då tusentals arbetstillfällen skulle försvinna. Det är högst osäkert att en annan arbetsgivare skulle kunna ta vid.
- En eventuell nedläggning skulle få spridningseffekter även på större avstånd och många entreprenörer, leverantörer och stödindustrier skulle påverkas kraftigt negativt.

Studiens förslag på utvecklingsmöjligheter

Samverkan för att stärka Gällivares tillväxt

- Samverka med kommunen och andra lokala aktörer för att utveckla Gällivares attraktivitet som plats och destination. Både Bolidens och kommunens framtid och utvecklingsmöjligheter hänger i hög grad på i vilken utsträckning hushåll och företag väljer att bosätta/lokalisera sig i närområdet.
- Samverka med kommunen och andra aktörer kring att åtgärda den rådande bostadsbristen och minska andelen *fly in-fly out*-anställda. Hur kan Boliden arbeta mer aktivt med detta?
- Samverka med besöksnäringen för att utveckla Gällivare till en intressant destination. Aitikgruvan är ett turistmål med potential.

Aktiv kommunikation

- Utveckla kommunikationen kring Aitikgruvan. Boliden kan på olika sätt vara mer synlig i Gällivares samhälle och på så sätt sprida information om och skapa nyfikenhet kring Aitikgruvan. Boliden kan samtidigt modernisera bilden av vad ett gruvsamhälle är och stärka den positiva bilden av gruvans påverkan på samhället.
- Jobba aktivt med att stärka platsvarumärket Gällivare internt. Skapa stolthet bland medarbetarna kring såväl gruvan som platsen och över att bo i Gällivare. Aitikgruvan kan på ett tydligare sätt inkluderas som en del av Gällivares samhälle.

Insatser för långsiktig utveckling av medarbetare

- Verka för att öka incitamenten för anställda och unga kommuninvånare (framtida anställda) att vidareutbilda sig. Exempelvis genom att införa en lönetrappa som är kopplad till utbildning och kompetens.
- Genomför en kompetensinventering bland anställda samt analysera vilka kompetenser framtidens gruva kommer ha behov av. Analysera hur omställningen till en alltmer automatiserad och elektrifierad gruvverksamhet påverkar kompetensbehovet och en plan för hur behovet ska mötas.

Den sociala- och socioekonomiska hållbarhetsanalysen har tagits fram av Hifab AB på uppdrag av Boliden Mineral AB.
Version: 2023-10-03

Upprättad av:

Uppdragsansvarig och författare:

Medverkande:

Kvalitetsgranskare:

Johanna Öhgren

Kadri Koppel, Elin Mattsson

Jeanette Kjellberg

Hifab AB, Umeå

Organisationsnummer: 556125-7881

www.hifab.se

Beställare:

Boliden Mineral AB

Anders Forsgren, anders.forsgren@boliden.com

Emma Rönnblom Pärson, emma.ronnblom-parson@boliden.com